

[ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗ](#)

[ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ](#)

[ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ](#)

[ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ](#)

[ENGLISH EDITION](#)

[ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ](#)

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ](#)

[ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ](#)

[ΚΟΣΜΟΣ](#)

[ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ](#)

[ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

[ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ](#)

[ΓΝΩΜΕΣ - ΣΚΕΨΕΙΣ](#)

[ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ](#)

[ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ](#)

[ΖΩΗ](#)

[ΤΕΧΝΕΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ](#)

Των Ελλήνων οι νέες ψηφιακές κοινότητες Η ραγδαία διάδοση του Διαδικτύου διαμορφώνει νέους κώδικες επικοινωνίας, αλλά τα ελληνικά... δεν κινδυνεύουν

Τα παιδιά εξοικειώνονται αβίαστα, φυσικά με τους νέους κώδικες επικοινωνίας του δικτυωμένου κόσμου - και γλωσσικά.

Ποιος δεν είναι δικτυωμένος; Σήμερα πολλοί, αύριο κανείς. Το Διαδίκτυο μπορεί να μην είναι λαοφιλές όσο το κινητό τηλέφωνο, όμως

ο τρόπος που αλλάζει το περιβάλλον εργασίας και επικοινωνίας είναι πολύ πιο βαθύς και ρηζικέλευθος. Δεν νοείται σήμερα γραφείο χωρίς δικτυωμένο υπολογιστή, και πολύ σύντομα θα έχει κατακτήσει και όλα τα νοικοκυριά. Τι γλώσσα όμως μιλάμε στο Λαμπερό Νέο Μέσο; Κινδυνεύει ο γραπτός λόγος; Κινδυνεύουν τα ελληνικά; Κάθε άλλο. Οι επιφυλάξεις κρίνονται τουλάχιστον υπερβολικές, όταν δεν είναι προϊόν άγνοιας ή τεχνοφοβίας. Το Διαδίκτυο σήμερα έχει και ελληνικό περιεχόμενο και ελληνικό χαρακτήρα και ελληνική χρησιμότητα. Και ασφαλώς σε ένα τόσο καινοφανές μέσο διαμορφώνονται νέα πρωτόκολλα επικοινωνίας, νέοι τρόποι συνομιλίας, νέες σχέσεις και νέες υποκειμενικότητες.

Ο δικτυωμένος νεοέλληνας δεν είναι πια ένα αντικοινωνικό τεχνοφορικό, αλλά ο μέσος επαγγελματίας, ο φοιτητής, ο μαθητής, ο επιχειρηματίας. Το «πάρε με στο κινητό» αντικαθίσταται ταχύτατα από το «στείλ' το μου με ι-μέιλ...». Των Ελλήνων οι κοινότητες απλώνονται πια στο Διαδίκτυο, με bits και με bytes, γεννώντας νέα ρήματα, νέες εκφράσεις και συνήθειες.

Η «Κ» παρουσιάζει σήμερα ένα μικρό αφιέρωμα για το ελληνικό γλωσσικό περιβάλλον στο Διαδίκτυο, φιλοδοξώντας να περιγράψει με σαφήνεια ένα φαινόμενο που τυλίγει την καθημερινότητά μας. Το αφιέρωμα επιμελήθηκε ο γλωσσολόγος Σ. Α. Μοσχονάς.

Ν.Γ.Ξ.

Του **Σπύρου Α. Μοσχονά***

Η ανάγκη «να παρασταθώσι πολυάριθμοι νέαι του πολιτισμού έννοιαι, όπως συμβαίνει εις λαούς πρότερον μεν αμαθείς, έπειτα δε αποτόμως επιδιώκοντας να εισέλθωσιν εις τον πολιτισμόν» είναι από τις σημαντικότερες αιτίες λεξικού δανεισμού, όπως ήδη το 1915 αναγνωρίζεται από τον πατέρα της ελληνικής γλωσσολογίας Γ. Χατζιδάκι. Η ανάγκη αυτή, ανάγκη των αμαθών, είναι στις μέρες μας η σημαντικότερη αιτία δανεισμού στα ποικίλα πεδία της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών, για πολλές γλώσσες.

Στα πεδία αυτά, η ελληνική δεν έπαψε τις τελευταίες δύο δεκαετίες να δανείζεται από την «πολυμαθή» αγγλική και λέξεις και φράσεις και έννοιες. Τόσο πολλές και τόσο καταχρηστικά που, όπως είναι απολύτως φυσιολογικό, όσοι χρησιμοποιούν αυτές τις λέξεις και σκέφτονται με αυτές τις έννοιες ξεχνούν τη γλώσσα και τη χώρα προέλευσής τους, ιδιαίτερα, αφού ανακαλύψουν ότι μπορούν με αυτές να εκφράζονται και να σκέπτονται δημιουργικά και πρωτότυπα. Ελάχιστοι πια αναγνωρίζουν στη φράση «Ανοίγω τον υπολογιστή και τρέχω το πρόγραμμα» έναν αγγλισμό. Και όσοι εξ επαγγέλματος και ιδιοσυγκρασίας δυσανασχετούν για τις επιδράσεις της αγγλικής, περιορίζονται στις όποιες αναφομοίωτες λέξεις, που συνήθως ακούγονται αλλά δεν γράφονται: «Φορμάρισε μια δισκέτα και κατέβασέ της το λειτουργικό για να μπορείς να κάνεις μπουτ».

Στη δημιουργία και την καθιέρωση μεταφραστικών δανείων σημαντική οπωσδήποτε στάθηκε η έγκαιρη, σχετικά, προσπάθεια «ελληνοποίησης» μεγάλων προγραμμάτων πληροφορικής, ήδη από τη δεκαετία του '80. (Εδώ, ιδιαίτερη μνεία οφείλεται στην έγκαιρη ελληνοποίηση μεγάλων «αποτυχημένων» λειτουργικών, όπως του AS/400 και του OS/2.)

Ανεπίσημη λεξικογραφία

Σημαντική επίσης στάθηκε η έγκαιρη ανάπτυξη μιας χρηστικής, απροσποίητης και ανεπίσημης λεξικογραφίας, η οποία, σε σχέση με την επίσημη και νεότερη, παρουσιάζει τα σημαντικά πλεονεκτήματα ότι αντιγράφει ανενδοίαστα, ενώ ανανεώνεται και επανεκδίδεται τακτικά. (Εδώ, ιδιαίτερης μνείας χρήζουν μερικά από τα πρώτα γλωσσάρια πληροφορικής, της ΕΠΥ, του ΕΜΠ, της IBM· «πρωτοβουλίες» όπως του Γραφείου Νεολογισμών της Ακαδημίας μπορούν να θεωρούνται μάλλον υστεροβουλίες.)

Ο μεταφραστικός δανεισμός βοηθήθηκε επίσης σημαντικά από τη

γρήγορη ανάπτυξη μιας κομπιουτερικής «παραφιλολογίας». Αποτέλεσμα: η εκδοτική βιομηχανία που στήθηκε περί τη Στουρνάρα αφομοίωσε και καθιέρωσε γλωσσικά πρότυπα που επιτρέπουν πια σε εταιρείες λογισμικού να εκδίδουν μόνες τους, εύκολα και γρήγορα, πρωτότυπους οδηγούς ή μεταφράσεις εγχειριδίων.

Στη συγκέντρωση όμως και την «ελληνοποίηση» όλου αυτού του λεξιλογικού πλούτου βοήθησε κυρίως η απλότητα της ίδιας της πληροφορικής εννοιολογίας. Σε πολύ κόσμο η εννοιολογία αυτή είναι τόσο οικεία που η πιο χαρακτηριστική μεταφορά για να αναφερθούν στη συναναστροφή τους με ένα μηχάνημα είναι ανθρωπομορφική: θα πουν λοιπόν ότι «το πρόγραμμα δεν καταλαβαίνει ελληνικά» ή ότι «εδώ δεν σ' αφήνει να γράψεις» ή ότι «ο σαρωτής άρχισε να τα παίζει διαβάζοντας το κείμενο» κ.ο.κ.

«Παράθυρα» και «πύλες»

Στην περίπτωση του Ιντερνετ, ειδικότερα, η μεταφορά, στην οποία μοιάζει να στηρίζεται μεγάλο κομμάτι της εννοιολογίας του είναι η εξίσου βασική τοπική μεταφορά. Στο Ιντερνετ «μπαίνουμε» «μέσα από» «παράθυρα» με τη βοήθεια «πλοηγών», περνάμε από «Πύλες», «ανεβάζουμε» και «κατεβάζουμε» αρχεία, που μπορούμε να τα «φορτώσουμε» και να τα «ανοίξουμε»: «μετακινούμαστε» «εμπρός» και «πίσω», «σερφάρουμε», και «αναζητούμε» «διευθύνσεις» των πληροφοριών, οι οποίες «περιέχονται» σε «υπερκείμενα» με «δεσμούς» που «παραπέμπουν» «αλλού», σε άλλα αρχεία κ.ο.κ. Η μεταφορά του τόπου και η μεταφορά στον Τόπο.

Μα αυτό ακριβώς είναι το Ιντερνετ: μια τοπική μεταφορά. Ως άλλος Τόπος παρουσιάζεται. Τόπος που αξιοποίησε στο έπακρο τους ήδη «κοινούς τόπους» των υπολογιστών. Όσοι σήμερα είναι «συνδεδεμένοι στο» Ιντερνετ, οι «χρήστες» του, όπως λέγεται όχι χωρίς κάποια υποδήλωση εθισμού, δεν είναι μόνον αυτοί που έχουν μάθει να «μπαίνουν» και σε «κλειδωμένα» ακόμη προγράμματα, αφού πρώτα «το σύστημα τούς πέταξε έξω πολλές φορές»: είναι πια όλοι εκείνοι που «πληκτρολογούν» απευθείας τα κείμενά τους, «ανεβαίνοντας πάνω» και «κατεβαίνοντας κάτω» σελίδες, τρέχοντας με τον «δρομέα» «δεξιά και αριστερά», «κόβοντας» και «ράβοντας» αράδες - όλοι αυτοί που μιλάνε, γράφουν και σκέφτονται συγχρόνως.

Αυτόνομη, διεθνής γλώσσα

Στην περίπτωση του Ιντερνετ, λοιπόν, ο λεξικός και μεταφραστικός δανεισμός είναι ευχερής και διαδεδομένος ακριβώς επειδή μαζί με τη λέξη δανειζόμαστε ολόκληρο το εννοιολογικό πεδίο, τις ιδέες που το συγκροτούν, τις σκέψεις που προκαλεί, τις πράξεις που προϋποθέτει. Είναι εκπληκτικό πόσο απλή είναι η εννοιολογία αυτού του πεδίου! «Οικοδομείται πάνω σε» εντελώς στοιχειώδεις τοπικές σχέσεις: μπρος-πίσω, πάνω-κάτω, μέσα-έξω. Αυτές χτίζουν το «Διαδίκτυο». Και επειδή η έννοια είναι τόσο απλή, τη λέξη εύκολα τη μεταφράζουμε. Γι' αυτό, όλες

τις συναφείς δάνειες εκφράσεις μπορούμε να τις θεωρούμε διεθνισμούς μάλλον παρά αγγλισμούς, κι ας προέρχονται οι περισσότερες από τα αγγλικά. Σε όλες τις γλώσσες απλώνεται ο Τόπος του Ιντερνετ. Που μοιάζει πλέον να εξελίσσεται σε μιαν αυτόνομη, διεθνή γλώσσα, μια γλώσσα που συνδυάζει εικόνα και λόγο, δίπλα στις άλλες γλώσσες.

Η απλότητα της εννοιολογίας της εξηγεί ίσως γιατί τη διεθνή αυτή γλώσσα τη μαθαίνουν τόσο εύκολα οι νεοσσοί των υπολογιστών, που δεν ξέρουν καν αγγλικά. Ενώ οι μεγαλύτεροι, οι «τεχνολογικώς αγράμματοι», και δυσκολεύονται και γκρινιάζουν.

* Ο κ. Σπ. Μοσχονάς είναι λέκτορας Γλωσσολογίας στο Τμήμα ΕΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Vlepeis ellinika sto email sou?

Της **Αλεξάνδρας Γεωργακοπούλου***

Haλληλογραφία μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) στο Διαδίκτυο έχει να επιδείξει θεαματική πορεία: το πριν από μια δεκαετία εκκεντρικό χόμπι των φοιτητών και των «κομπιουτεράδων» εξελίχθηκε σε έναν από τους πιο καιρίους τύπους διαπροσωπικής επικοινωνίας. (Το ότι προσωπικά λαμβάνω 50 μηνύματα τη μέρα και στέλνω άλλα 30, χωρίς να συνυπολογίζω τις διάφορες λίστες συζήτησης στις οποίες συμμετέχω, φαίνεται μάλλον να αποτελεί μέσον όρο στην καθημερινότητα ενός εργαζομένου στη Δυτ. Ευρώπη.)

Ως τύπος επικοινωνίας, το ηλεκτρονικό μήνυμα έχει πλέον αποκτήσει παγκοσμιοποιημένες συμβάσεις. Οι γλωσσολογικές μελέτες συγκλίνουν στο ότι αποτελεί υβριδικό κείμενο, που αντλεί και συνδυάζει επιλογές ύφους από την αλληλογραφία, τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, τα μηνύματα σε αυτόματο τηλεφωνητή και τις συνομιλίες.

Ευρύ φάσμα

Αυτή η υβριδική συγκρότηση παρέχει στους -έμπειρους, ιδίως- χρήστες την επιλογή να διανθίζουν το ανεπίσημο, συνομιλιακό ύφος που, σε γενικές γραμμές, χαρακτηρίζει τα προσωπικά μηνύματα με ενδιαφέρουσες εναλλαγές κωδικών. Το φάσμα που καλύπτουν οι κώδικες αυτοί είναι ομολογουμένως ευρύ: από την «πλέρια» δημοτική, στην αργκό, τις στερεοτυπικές απομιμήσεις της γλώσσας διαφόρων μειονοτήτων (π.χ. των «γύφτικων»), την καθαρεύουσα και αρχαϊζουσα και, βέβαια, τις ξένες γλώσσες, με αναμφισβήτητη πρώτη την αγγλική. Αν προσθέσει κανείς αναφορές σε ατάκες από ταινίες, διαφημίσεις, τραγούδια και άλλες πηγές, τότε συντίθεται ένα μωσαϊκό, στο οποίο οι διάφοροι κώδικες συνεμφανίζονται και συνυπάρχουν με δημιουργικούς τρόπους.

Για παράδειγμα, στη φράση *Elpizo na diavazis akoma to email sou...*, η Μαρία, φοιτήτρια, απαντά *ALIMONON*, το οποίο ακολουθείται από το «λαϊκότερο» *ksekollame potes apo th mhxanh mas gia na ksekollhsoume*

kai tgra? Παρόμοια «πολυ-γλωσσία» χαρακτηρίζει τον τρόπο με τον οποίο ο Κώστας, σε ανταλλαγή μηνυμάτων για επαγγελματικό θέμα, παραπονείται για το φόρτο εργασίας, υπονοώντας ότι η δέκτης, η Χριστίνα, δεν βοηθά όσο θα έπρεπε: *Ti travame emeis oi xorefries gia to kalon enos programmatos, legv! H Xριστίνα τού απαντά κάνοντας πως δεν καταλαβαίνει: Egv den kserei tipotis, organvnei metakomish ki exei bourinia.*

Στρατηγικές

Τι είναι άραγε αυτό που μας μετατρέπει στο Διαδίκτυο σε κάτι μεταξύ Ελενας Ακρίτα και Λάκη Λαζόπουλου; Σε πρώτο επίπεδο, το παράταιρο συνονθύλευμα γλωσσών και κωδίκων που διαφέρουν στο ύφος και στις χρήσεις τους φαίνεται να γίνεται «ηλεκτρονική αδεία». Η ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ οικείων και στις άλλες μορφές της, π.χ. chat, ευνοεί πειραματισμό με όλων των ειδών τις συμβάσεις, κοινωνικές, πολιτισμικές και, βεβαίως, γλωσσικές.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο όμως, περισσότερο από έντεχνες επιδείξεις γλωσσικής ικανότητας ή αστεϊάκια μεταξύ φίλων, οι εναλλαγές κώδικα στα ηλεκτρονικά μηνύματα αποτελούν στρατηγικές με τις οποίες οι χρήστες μαθαίνουν να λειτουργούν μέσα σε ένα «παράδοξο» περιβάλλον. Ένα περιβάλλον που μοιάζει με προφορική επικοινωνία, εφόσον είναι άμεσο (η απάντηση σε ένα μήνυμα μπορεί να έρθει σε λίγα λεπτά), αλλά έχει και τους περιορισμούς της γραπτής επικοινωνίας, με πρώτο και κυριότερο την έλλειψη παραγλωσσικών στοιχείων.

Μια χειρονομία, το κατάλληλο βλέμμα, μια αλλαγή στον τόνο της φωνής αρκεί, σε μια συνομιλία με φίλους και γνωστούς, για να μας βγάλει από μια δύσκολη θέση. Ακόμα κι όταν αυτά δεν λειτουργήσουν, οι συνομιλητές μας έχουν τη δυνατότητα να μας πουν ακριβώς πότε δοκιμάζεται η υπομονή τους, πότε παρατράβηξε το αστείο, πότε απειλούνται η οικειότητα και οι σχέσεις μας με αυτούς. Στο email, τέτοιου είδους προειδοποιήσεις εκφράζονται με γλωσσικά μέσα και με κάποια, έστω και μικρή, καθυστέρηση.

Οι χρήστες, λοιπόν, επιχειρούν να αναπληρώσουν την απουσία προειδοποιήσεων, αξιοποιώντας στο μέγιστο τις δυνατότητες που τους παρέχει ο γλωσσικός κώδικας. Οι γλωσσικές μίξεις αφθονούν σε περιπτώσεις στις οποίες ο αποστολέας διατρέχει τον κίνδυνο να προσβάλει ή να φέρει σε δύσκολη θέση τον δέκτη του μηνύματος. Η Καίτη, για παράδειγμα, φτιάχνει ένα γλωσσικό ποτ-πουρί στην προσπάθειά της να μη θίξει τη φίλη της αρνούμενη την πρόσκλησή της: *Fkaristume ego ke to eteron hmisy osaftws gia th brosklisi, alla distixos de tha boresume afto to savato. Epifylassometha gia to epomeno savatokirjako, 8-9 tu minu.*

Γλωσσοπλασία και γλωσσική αποενοχοποίηση, λοιπόν, απαιτεί το πρωτόκολλο του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Πάντως, στο νέο ύφος της ηλεκτρονικής εγγραμματοσύνης φαίνεται να πιάνει τόπο ο πλούτος της

ελληνικής γλώσσας, τόσο σε δημώδη όσο και σε λόγια στοιχεία.

* Η κ. Αλεξάνδρα Γεωργακοπούλου διδάσκει Γλωσσολογία στο King's College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. ➤

[[Τίτλοι](#)] [[Πολιτική](#)] [[Κόσμος](#)] [[Κοινωνία](#)] [[Αθλητισμός](#)]
[[Ελληνική Οικονομία](#)] [[Ελληνική Αγορά](#)] [[Διεθνής Οικονομία](#)]
[[Διεθνής Αγορά](#)] [[Γνώμες - Απόψεις](#)] [[Τεχνολογία](#)]
[[Ζωή](#)]

[[Σύνταξη](#)] [[Webmaster](#)]
